

nem à peccato, secundum illud Rom. xii. 1. *Di. effio. proximi malum non operatur*; sed ex mutabilitate liberi arbitrii contingit quod aliquis post habitam caritatem peccat, sicut & post susceptionem hujus sacramenti.

Ad tertium dicendum, quod licet hoc sacramentum non directe ordinetur ad diminutionem fomitis, diminuit tamen fomitem ex quadam consequentia, inquantum auget caritatem: quia, sicut Augustinus dicit in Lib. lxxxviii. Qq. (quæst. xxxvi. à princ.) *augmentum caritatis est diminutio cupiditatis*. Directe autem confirmat cor hominis in bono, per quod etiam præservatur homo à peccato.

ARTICULUS VII. 476

Utrum hoc sacramentum proficiat aliis quam sumentibus.

Sup. quæst. lxxviii. art. 3. ad 8. & præsentis quæst. art. 5. corp. & IV. dist. xlii. quæst. 11. art. 2. quæst. 2. ad 4. & dist. xlv. quæst. 11. art. 3. quæst. 1. ad 3. & Joan. vi. lect. 8. fin.

AD septimum sic proceditur. Videtur quod hoc sacramentum non proficiat nisi sumentibus. Hoc enim sacramentum est unius generis cum aliis sacramentis, utpote aliis conditum. Sed alia sacramenta non proficiunt nisi sumentibus, sicut effectum baptismi non suscipit nisi baptizatus. Ergo nec hoc sacramentum proficiat aliis nisi sumentibus.

2. Præterea. Effectus hujus sacramenti est adeptio gratiæ, & gloriæ, & remissio culpe ad minus venialis. Si ergo hoc sacramentum haberet effectum in aliis quam in sumentibus, posset contingere quod aliquis adipisceretur & gratiam, & gloriam, & remissionem culpe, absque actione, & passione propria, alio sumente, vel offerente hoc sacramentum.

3. Præterea. Multiplicata causa, multiplicatur effectus. Si ergo hoc sacramentum prodesset aliis quam sumentibus, sequeretur quod magis prodesset alicui, si multi sumerent hoc sacramentum, multis hostiis in una Missa consecratis; quod non habet Ecclesiæ consuetudo, ut scilicet multi communicent pro alicujus salute. Non ergo videtur quod hoc sacramentum proficiat aliis nisi sumentibus.

Sed contra est quod in celebratione hujus sacramenti fit pro multis aliis deprecatio: quod frustra feret, nisi hoc sacramentum aliis prodesset. Hoc ergo sacramentum non solum sumentibus prodest.

Respondendo dicendum, quod, sicut prius dictum est (art. 5. hujus quæst.) hoc sacramentum non solum est sacramentum, sed etiam

est sacrificium. Inquantum enim in hoc sacramento representatur passio Christi, qua Christus obtulit se hostiam Deo, ut dicitur Ephes. v. *habet rationem sacrificii*; inquantum vero in hoc sacramento traditur invisibilis gratia sub visibili specie, habet rationem sacramenti. Sic ergo hoc sacramentum sumentibus quidem prodest & per modum sacramenti, & per modum sacrificii: quia pro omnibus sumentibus offertur. Dicitur enim in canone Missæ: *Quosque ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui corpus, & sanguinem sumpsimus, omni benedictione celesti, & gratia replemur.*

Sed aliis qui non sument prodest per modum sacrificii, inquantum pro salute eorum offertur. Unde & in canone Missæ dicitur: *Memento Domine famularum, famula: unque tuarum, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis, pro se, suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis, & incolumitatis sue.* Et utrumque modum proficiendi Dominum expressit, dicens Math. xxvi. & Luc. xxii. *Qui pro vobis, scilicet sumentibus, & pro multis, scilicet aliis, effunditur in remissionem peccatorum.*

Ad primum ergo dicendum, quod hoc sacramentum præ aliis habet quod est sacrificium: & ideo non est similis ratio.

Ad secundum dicendum, quod sicut passio Christi prodest quidem omnibus quantum ad sufficientiam, & ad remissionem culpæ, & adeptionem gratiæ, & gloriæ; sed effectum non habet nisi in illis qui passioni Christi conjunguntur per fidem, & caritatem; ita & hoc sacrificium, quod est memoriale dominicæ passionis, non habet effectum nisi in illis qui conjunguntur huic sacramento per fidem, & caritatem. Unde & Augustinus dicit ad Reparatum (Lib. I. de anima, & ejus orig. cap. ix. à princ.) *Qui offerat corpus Christi nisi pro his qui sunt membra Christi?* Unde & in canone Missæ non oratur pro his qui sunt extra Ecclesiam. Illis tamen prodest plus, vel minus, secundum modum devotionis eorum.

Ad tertium dicendum, quod sumptio pertinet ad rationem sacramenti; sed oblatio pertinet ad rationem sacrificii. Et ideo ex hoc quod aliquis sumit corpus Christi, vel etiam plures, non accrescit aliis aliquid juvamentum. Similiter etiam ex hoc quod sacerdos plures hostias consecrat in una Missa, non multiplicatur effectus hujus sacramenti: quia non est nisi unum sacrificium: nihil enim plus est virtutis in multis hostiis consecratis quam in una, cum sub omnibus, & sub una non sit nisi totus Christus. Unde nec si aliquis simul in una Missa multas hostias consecrasset, participaret majorem effectum sacramenti. In pluribus vero Missis multiplicatur

sacrificii oblatio: & ideo multiplicatur effectus sacrificii, & sacramenti.

ARTICULUS VIII. 477

Utrum per veniale peccatum impediatur effectus hujus sacramenti.

IV. dist. xlii. quæst. 11. art. 1. quæst. 3. & art. 2. quæst. 1. ad 2.

AD octavum sic proceditur. Videtur quod effectus hujus sacramenti. Dicit enim Augustinus super illud Joan. vi. *Patres vestri manducaverunt manna*: (tract. xxvi. in Joan. à med.) *Panem cælestem spiritualiter manducate; in nocentiam ad altare apportate; peccata, etsi sunt quotidiana, non sunt mortifera.* Ex quo patet quod venialia peccata, quæ quotidiana dicuntur, spirituale manducationem non impediunt. Sed spiritualiter manducantes effectum hujus sacramenti percipiunt. Ergo peccata venialia non impediunt effectum hujus sacramenti.

2. Præterea. Hoc sacramentum non est minoris virtutis quam baptismus. Sed effectum baptismi, sicut supra dictum est (quæst. lxxix. art. 9.) impedit sola fides; ad quam non pertinent peccata venialia: quia, sicut Sap. i. 5. dicitur, *Spiritus Sanctus discipulis effugies scutum*; qui tamen per peccata venialia non fugatur. Ergo neque effectum hujus sacramenti impediunt peccata venialia.

3. Præterea. Nihil quod removetur per actionem alicujus causæ, potest impedire ejus effectum. Sed peccata venialia tolluntur per hoc sacramentum. Ergo non impediunt ejus effectum.

Sed contra est quod Damascenus dicit in IV. Lib. (orth. Fid. cap. xiv. à med.) *Ignis ejus, quod in nobis est, desiderii assumens eam, que ex carbone, idest ex hoc sacramento, ignitionem, comburat nostra peccata, & illuminet corda nostra, ut participatione divini ignis igniamur, & desicemus.* Sed ignis nostri desiderii, vel amoris impeditur per peccata venialia, quæ impediunt fervorem caritatis, ut in secunda parte habitum est (1. 2. quæst. lxxxv. art. 4. & 2. 2. quæst. xxiv. art. 10.) Ergo peccata venialia impediunt effectum hujus sacramenti.

Respondendo dicendum, quod peccata venialia dupliciter accipi possunt: uno modo prout sunt præterita; alio modo prout sunt actu exercita.

Primo quidem modo peccata venialia nullo modo impediunt effectum hujus sacramenti. Potest enim contingere quod aliquis post multa peccata venialia commissa devote acce-

dat ad hoc sacramentum, & plenarie hujus sacramenti consequatur effectum.

Secundo autem modo peccata venialia non ex toto impediunt hujus sacramenti effectum, sed in parte. Dicitur enim (art. 1. & 2. hujus quæst.) quod effectus hujus sacramenti non solum est adeptio habitualis gratiæ, vel caritatis, sed etiam quædam actualis refectio spiritualis dulcedinis: quæ quidem impeditur, si aliquis accedat ad hoc sacramentum per peccata venialia mente distractus; non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ, vel caritatis.

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui cum actu venialis peccati ad hoc sacramentum accedit, habitualiter quidem manducat spiritualiter, sed non actualiter: & ideo habituale effectum hujus sacramenti percipit, non autem actuale.

Ad secundum dicendum, quod baptismus non ita ordinatur ad actuale effectum, idest fervorem caritatis, sicut hoc sacramentum. Nam baptismus est spiritualiter regeneratio, per quam acquiritur prima perfectio, quæ est habitus, vel forma; hoc autem sacramentum est spiritualis manducatio, quæ habet actualem delectationem.

Ad tertium dicendum, quod illa ratio procedit de venialibus præteritis, quæ per hoc sacramentum tolluntur.

QUÆSTIO LXXX.

De usu, seu sumptione hujus sacramenti in communi.

in duodecim articulis divisæ.

DEinde considerandum est de usu, sive sumptione hujus sacramenti: & primo quidem in communi; secundo quomodo Christus est usus hoc sacramento.

Circa primum quaruntur duodecim articuli. Primo, utrum sint duo modi manducandi hoc sacramentum, scilicet sacramentaliter, & spiritualiter.

Secundo, utrum soli homini conveniat manducare spiritualiter hoc sacramentum.

Tertio, utrum solius hominis iusti sit manducare sacramentaliter.

Quarto, utrum peccator manducans sacramentaliter peccet.

Quinto, de quantitate hujus peccati.

Sexto, utrum peccator accedens ad hoc sacramentum sit repellendus.

Septimo, utrum nocturna pollutio impediat hominem à sumptione hujus sacramenti.

Octavo, utrum sit solum à sejunis sumentium.

Nono, utrum sit exhibendum non habentibus usum rationis.

single visus ad substantiam corporis Christi, sed solum ad species sacramentales, ut supra dictum est (quæst. lxxvi. art. 7.) Sed ille qui manducat, non solum sumit species sacramentales, sed etiam ipsum Christum, qui est sub eis. Et ideo a visione corporis Christi nullus prohibetur qui sit sacramentum Christi consecutus, scilicet baptismum. Non baptizati autem non sunt admitendi etiam ad inspectionem hujus sacramenti, ut patet per Dionysium in Lib. eccl. Hierarch. (cap. vii. ante med.) Sed ad manducationem non sunt admitendi, nisi soli illi qui non solum sacramentaliter, sed etiam realiter sunt Christo conjuncti.

Ad quintum dicendum, quod hoc quod non habet aliquis conscientiam sui peccati, potest contingere dupliciter. Uno modo per culpam suam: vel quia per ignorantiam juris, quæ non excusat, reputat non esse peccatum quod est peccatum: puta si aliquis fornicator reputaret, simplicem fornicationem non esse peccatum mortale: vel quia negligens est in examinatione sui ipsius, contra id quod Apostolus dicit I. Corinth. xi. 28. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illi edat, & de calice bibat. Et sic nihilominus peccat peccator sumens corpus Christi, licet non habeat conscientiam peccati, quia ipsa ignorantia est ei peccatum. Alio modo potest contingere sine culpa ipsius; puta cum doluit de peccato, sed non est sufficienter contritus: & in tali casu non peccat sumendo corpus Christi: quia homo per certitudinem scire non potest, utrum sit vere contritus: sufficit enim, si in se signa contritionis inveniatur, puta si doceat de præteritis, & proponat cavere de futuris. Si vero ignorat, hoc quod fecit, esse actum peccati, propter ignorantiam facti, quæ excusatur, puta si accessit ad non suam, quam credebatur esse suam, non est ex hoc dicendus peccator: similiter etiam si totaliter est peccatum oblitus, sufficit ad ejus deletionem generalis contritio, ut infra dicitur in suppl. quæst. 11. art. 3. ad 2.) unde jam non est dicendus peccator.*

ARTICULUS V. 482

Utrum accedere ad hoc sacramentum cum conscientia peccati sit gravissimum omnium peccatorum.

IV. dist. ix. art. 3. quæst. 3. & I. Corinth. xi. lect. 5.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod accedere ad hoc sacramentum cum conscientia peccati sit gravissimum omnium peccatorum. Dicit enim Apostolus I. ad Cor. xi. *Quicumque manducaverit panem, & biberit ca-*

licem Domini indignus, reus erit corporis, & sanguinis Domini: Glossa (interl. implic.) ibidem: „ hoc est, ac si Christum occiderit, punietur. “ Sed peccatum Christum occidentium videtur fuisse gravissimum. Ergo & hoc peccatum, quo aliquis cum conscientia peccati ad mensam Christi accedit, videtur esse gravissimum.

2. Præterea Hieronymus dicit in quadam epistola (hab. quoad partem in epist. ad Ocean. de vita cleric. inter ejus op. ascitia.) *Quid tibi cum feminis, qui ad altare cum Deo fabularis? Dic sacerdos, dic clericus, qualiter eisdem labiis Filium Dei oscularis, quibus osculatus es labia meretricis? Cum Judæ, osculo Filium hominis tradis? Et sic videtur fornicator ad mensam Christi accedens peccare, sicut Judas peccavit, cujus peccatum fuit gravissimum. Sed multa alia peccata sunt graviora quam peccatum fornicationis, & præcipue peccatum infidelitatis. Ergo cujuslibet peccatoris ad mensam Christi accedentis peccatum est gravissimum.*

3. Præterea. Magis est abominabilis Deo immunditia spiritalis quam corporalis. Sed si quis projiceret corpus Christi in lutum, vel sterquilinum, gravissimum reputaretur ejus peccatum. Ergo gravius peccat, si ipsum sumat cum peccato, quod est immunditia spiritalis. Ergo hoc peccatum est gravissimum.

Sed contra est quod super illud Joan. xv. *Si non venissem, & locatus es non fuisset, peccatum non haberet,* dicit Augustinus (tract. lxxxix. in Joan. à princ.) hoc intelligendum esse de peccato infidelitatis, quo tenetur cuncta peccata; & ita videtur hoc peccatum non esse gravissimum, sed magis peccatum infidelitatis.

Respondeo dicendum, quod sicut in secunda parte dictum est (1. 2. quæst. lxxxi. art. 6. & 2. 2. quæst. lxxxi. art. 3.) dupliciter aliquod peccatum potest dici gravius alio: uno modo per se; alio modo per accidens. Per se quidem secundum rationem suæ speciei, quæ attenditur ex parte objecti. Et secundum hoc, quanto id contra quod peccatur, est majus, tanto peccatum est gravius.

Et quia Divinitas Christi est major humanitate ipsius, & ipsa humanitas est potior quam sacramenta humanitatis; inde est quod gravissima peccata sunt quæ committuntur in ipsam Divinitatem, sicut est peccatum infidelitatis, & blasphemie. Secundario autem sunt graviora peccata quæ committuntur in humanitatem Christi: unde & Matth. xii. 31. dicitur: *Qui dixerint verbum contra Filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit verbum contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.* Tertio autem loco sunt peccata quæ committuntur contra sacramenta, quæ pertinent ad humanitatem Christi; & post hæc

hæc sunt alia peccata contra puras creaturas.

Per accidens autem unum peccatum est gravius alio ex parte peccantis; puta peccatum quod est ex ignorantia, vel infirmitate est levius peccato quod est ex contemptu, vel ex certa scientia: & eadem ratio est de aliis circumstantiis. Et secundum hoc istud peccatum in quibusdam potest esse gravius, sicut in his qui ex actuali contemptu, cum conscientia peccati ad hoc sacramentum accedunt; in quibusdam vero minus grave, puta in his qui ex quodam timore, ne deprehendantur in peccato, cum conscientia peccati ad hoc sacramentum accedunt.

Sic ergo patet quod hoc peccatum est multis aliis gravius secundum suam speciem; non tamen est omnium gravissimum.

Ad primum ergo dicendum, quod peccatum indignè sumentium hoc sacramentum comparatur peccato occidentium Christum, secundum similitudinem, quia utrumque committitur contra corpus Christi; non tamen secundum criminis quantitatem. Peccatum enim occidentium Christum fuit multo gravius: primo quidem quia illud peccatum fuit contra corpus Christi in specie propria; hoc autem peccatum est contra corpus Christi in specie sacramenti: secundo quia illud peccatum profecit ex intentione nocendi Christo, non autem hoc peccatum.

Ad secundum dicendum, quod fornicator accipiens corpus Christi comparatur Judæ Christum osculanti, quantum ad similitudinem criminis, quia uterque ex signo caritatis Christum offendit; non tamen quantum ad criminis quantitatem, sicut etiam prius dictum est (in solut. præc.) Hæc tamen criminis similitudo non minus competit aliis peccatoribus quam fornicatoribus. Nam & per alia peccata mortalia agitur contra caritatem Christi, cujus signum est hoc sacramentum; & tanto magis, quanto peccata sunt graviora. Secundum quid tamen peccatum fornicationis magis reddit hominem ineptum ad perceptionem hujus sacramenti, in quantum scilicet per hoc peccatum spiritus maxime carni subijcitur; & ita impeditur fervor dilectionis, qui requiritur in hoc sacramento. Plus tamen ponderat impedimentum ipsius caritatis quam fervoris ejus. Unde & peccatum infidelitatis, quod funditus separat hominem ab Ecclesiæ unitate, simpliciter loquendo, maxime hominem ineptum reddit ad susceptionem hujus sacramenti, quod est sacramentum ecclesiasticæ unitatis, ut supra dictum est (quæst. lxxxi. art. 4.) Unde & gravius peccat infidelis accipiens hoc sacramentum, quam fidelis peccator; & magis contemnit Christum, secundum quod est sub hoc sacramento, præsertim si non credat, Christum vere sub hoc

sacramento esse: quia, quantum est in se, diminuit sanctitatem hujus sacramenti, & virtutem Christi operantis in hoc sacramento; quod est contemnere ipsum sacramentum in seipso. Fidelis autem qui cum conscientia peccati sumit, contemnit hoc sacramentum non in seipso, sed quantum ad usum, indignè accipiens. Unde & Apostolus I. Cor. xi. assignans rationem hujus peccati, dicit: *Non discernens corpus Domini, id est non discernens ipsum ab aliis cibis: quod maxime facit ille qui non credit Christum esse sub hoc sacramento.*

Ad tertium dicendum, quod ille qui projiceret hoc sacramentum in lutum, multo gravius peccaret quam ille qui cum conscientia peccati mortalis ad hoc sacramentum accedit. Primo quidem quia ille hoc faceret ex intentione injuriæ faciendæ huic sacramento; quod non intendit peccator indignè corpus Christi accipiens. Secundo quia homo peccator est capax gratiæ: unde etiam magis est aptus ad suscipiendum hoc sacramentum quam quæcumque alia irrationalis creatura. Unde maxime inordinate uteretur hoc sacramento qui projiceret ipsum canibus ad manducandum, vel qui projiceret in lutum ad conculcandum.

ARTICULUS VI. 483

Utrum sacerdos debeat denegare corpus Christi peccatori petenti.

Inf. quæst. lxxxii. art. 2. corp. & ad 2. & IV. dist. ix. art. 5. quæst. 1. per tot. & quæst. 2. cor. & quodl. v. art. 12.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod sacerdos debeat denegare corpus Christi peccatori petenti. Non enim est faciendum contra Christi præceptum propter vitandum scandalum, vel infamiam alicujus. Sed Dominus præcepit Matth. vii. 6. *Nolite sanctum dare canibus:* maxime autem datur sanctum canibus cum hoc sacramentum peccatoribus exhibetur. Ergo neque propter vitandum scandalum, neque propter vitandam infamiam alicujus, debet hoc sacramentum peccatori dari.

2. Præterea. De duobus malis minus malum est eligendum. Sed minus malum esse videtur, si peccator infametur, vel etiam si ei hostia non consecrata detur, quam si sumens corpus Christi mortaliter peccet. Videtur ergo hoc potius esse eligendum quod vel infametur peccator petens corpus Christi, vel etiam quod detur ei hostia non consecrata.

3. Præterea. Corpus Christi interdum datur suspectis de crimine ad criminis manifestationem. Legitur enim in Decr. II. quæst. v. (cap. xxiii.) *Sæpe contingit ut in monasteriis monachorum furta perpetrentur: idcirco statimur ut quando ipsi fratres de talibus expurgare*

atur. *M. Atrium fidei.* Ergo pari ratione neque aliquis peccator potest corpus Christi sacramentaliter manducare.

3. Præterea, Peccator magis est abominabilis Deo quam creatura irrationalis: dicitur enim in Psalm. XLVI. 11. 21. de homine peccatore: *Homō cum in honore esset, non intellegit; comparatus est iumentis insipientibus, & similibus factus est illi.* Sed animal brutum, puta mus, aut canis, non potest fumere hoc sacramentum, sicut etiam non potest fumere sacramentum baptismi. Ergo videtur quod pari ratione neque peccatores hoc sacramentum manducant.

Sed contra est quod super illud Joan. VI. *Patres vestri manducaverunt manna in deserto, & mortui sunt,* dicit Augustinus (tract. xxvi. in Joan. ad med.) *Multi de alkari accipiunt, & accipiendo moriuntur: unde dicit Apostolus: Iudicium sibi manducat, & bibit.* Sed non moriuntur sumendo nisi peccatores. Ergo peccatores corpus Christi sacramentaliter manducant, & non solum iusti.

Respondeo dicendum, quod circa hoc quidam antiqui erraverunt, dicentes, quod corpus Christi nec etiam sacramentaliter peccatoribus sumitur, sed quam cito labiis peccatoris contingitur, tam cito sub speciebus sacramentalibus desinit esse corpus Christi.

Sed hoc est erroneum; derogat enim veritati huius sacramenti, ad quam pertinet, sicut supra dictum est (quæst. lxxv. art. 6. ad 3.) quod manentibus speciebus, corpus Christi sub eis esse non desinat. Species autem manent, quamdiu substantia panis maneret, si ibi adesset, ut supra dictum est (quæst. lxxv. art. 5. & 8.) Manifestum est autem quod substantia panis assumpta à peccatore non statim esse definit, sed manet, quamdiu per calorem naturalem digeratur: unde tamdiu corpus Christi sub speciebus sacramentalibus manet à peccatoribus sumptis. Unde dicendum est, quod peccator sacramentaliter corpus Christi manducare potest, & non solum iustus.

Ad primum ergo dicendum, quod verba illa, & similia sunt intelligenda de spiritali manducatione, que peccatoribus non convenit. Et ideo ex pravo intellectu horum verborum videtur prædictus error processisse; dum nescierunt distinguere inter corporalem, & spirituale manducationem.

Ad secundum dicendum, quod etiam infidelis sumat species sacramentales, corpus Christi sub sacramento sumit: unde manducat Christum sacramentaliter, si hoc sacramentaliter determinat verbum ex parte manducati; si autem ex parte manducantis, tunc proprie loquendo non manducat sacramentaliter, quia non utitur eo, quod accipit, ut sacramento.

sed ut simplici cibo. Nisi forte infidelis intendet recipere illud quod Ecclesia confert, licet non habere fidem veram circa alios articulos, vel etiam circa hoc sacramentum.

Ad tertium dicendum, quod etiam mus, vel canis hostiam consecratam manducet, substantia corporis Christi non desinit esse sub speciebus, quamdiu species illa manent, hoc est quamdiu substantia panis maneret; sicut etiam si projiceretur in lutum. Nec hoc vergit in detrimentum dignitatis corporis Christi, qui voluit à peccatoribus crucifigi absque diminutione suæ dignitatis; præsertim cum mus, aut canis non tangat ipsum corpus Christi secundum propriam speciem, sed solum secundum species sacramentales. Quidam autem dixerunt, quod statim cum sacramentum tangitur à mure, vel cane, desinit ibi esse corpus Christi: quod etiam derogat veritati sacramenti, sicut supra dictum est (in corpore). Nec tamen dicendum est, quod animal brutum sacramentaliter corpus Christi manducet, quia non est natum uti eo ut sacramento: unde non sacramentaliter, sed per accidens corpus Christi manducet; sicut manducaret ille qui sumeret hostiam consecratam, nesciens eam esse consecratam. Et quia id quod est per accidens, non cadit in divisione alicuius generis; ideo hic modus manducandi corpus Christi non ponitur tertius præter sacramentalem, & spirituale.

ARTICULUS IV.

Utrum peccator sumens corpus Christi sacramentaliter peccet.

Inf. art. 7. & 8. corp. & IV. dist. 11. art. 3. quæst. 1. & 2. & I. Corinth. 11. dist. 7.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod peccator, sumens corpus Christi sacramentaliter, non peccet. Non enim est majoris dignitatis Christus sub specie sacramenti quam sub specie propria. Sed peccatores tangentes corpus Christi sub specie propria non peccabant; quin etiam veniam peccatorum consequebantur, sicut legitur Lucæ XI. de muliere peccatrice: & Matth. xiv. 36. dicitur: *Quicumque trigerunt sarrisiam vestimentum ejus, salvi facti sunt.* Ergo non peccant, sed magis salutem consequuntur, sacramentum corporis Christi sumendo.

Præterea, Hoc sacramentum, sicut & alia, est quedam spiritalis medicina. Sed medicina datur infirmis ad salutem, secundum illud Matth. IX. 12. *Non est opus valetibus medicari, sed male habentibus;* infirmi autem, vel

male habentes spiritaliter sunt peccatores. (a) Ergo hoc sacramentum absque culpa sumere possunt.

Præterea, Hoc sacramentum, cum in se Christum contineat, est de maximis bonis. Maxima autem bona, secundum Augustinum in Lib. II. de libero arbitrio (cap. xix.) sunt quibus nullus male potest uti. Nullus autem peccat, nisi per abutium alicuius rei. Ergo nullus peccator sumens hoc sacramentum peccat.

4. Præterea, Sicut hoc sacramentum sentitur gustu, & tactu, ita & visu. Si ergo peccator ex eo quod sumit (b) hoc sacramentum, peccet; videtur etiam quod peccaret: videndo: quod parer esse falsum; cum Ecclesia omnibus hoc sacramentum videndum, & adorandum proponat. Ergo peccator non peccat ex hoc quod manducat hoc sacramentum.

5. Præterea, Contingit quandoque quod aliquis peccator non habet conscientiam sui peccati; nec tamen talis peccare videtur corpus Christi sumendo: quia secundum hoc omnes peccarent qui sumunt, quasi periculo se exponentes; cum Apostolus dicat I. Corinth. XI. 4. *Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc justificatus sum.* Non ergo videtur quod peccator cedat in culpam, si hoc sacramentum sumat.

Sed contra est quod Apostolus dicit I. Corinth. XI. 29. *Qui manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit, id est condemnationem.* Dicit autem Glossa (Petri Lomb.) ibidem, quod, indigne manducat, & bibit, qui in crimine est, vel irreverenter tractat. Ergo qui est in peccato mortali, si hoc sacramentum accipiat, damnationem acquirit, mortaliter peccans.

Respondeo dicendum, quod in hoc sacramento, sicut in aliis, id quod est sacramentum, est signum ejus quod est res sacramenti. Duplex autem est res huius sacramenti, sicut supra dictum est (quæst. lxxv. art. 6.) una quidem, quæ est significata, & contenta, scilicet ipse Christus; alia autem est significata, & non contenta, scilicet corpus Christi mysticum, quod est societas Sanctorum.

Quicumque ergo hoc sacramentum sumit, ex hoc ipso significat se esse Christo unicum, & membris ejus incorporatum: quod quidem fit per fidem formatam, quam nullus habet cum peccato mortali. Et ideo manifestum est quod quicumque cum peccato mortali hoc sacramentum accipiat, mortaliter peccat.

(a) Ita edita exemplia omnia que vidimus. Cod. Tarrac. & Alcan. Ergo hoc sacramentum absque culpa sumi potest. Theologi: Ergo hoc sacramentum corporaliter absque culpa summi potest: que est lectio Cajetani, & edit. Plantin. & marginalis edit. Rom. (b) Ita, Theologis probantibus, editi. mss. fere omnia hoc sacramentum gustu, & tactu peccet: & mss. cod. Alcan. videtur quod etiam peccaret &c. ipsius.

sacramentum sumit, falsitatem in hoc sacramento committit: & ideo incurrit sacrilegium, tamquam sacramenti violator: & propter hoc mortaliter peccat.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus in propria specie apparet non exhibebat tangendum hominibus in signum spiritualis unionis ad ipsum, sicut exhibetur sumendus in hoc sacramento. Et ideo peccatores cum in propria specie tangentes non incurrebant crimen falsitatis circa divina, sicut peccatores sumentes hoc sacramentum. Et præterea Christus adhuc gerebat similitudinem carnis peccati: & ideo convenienter se peccatoribus tangendum exhibebat; sed remota similitudine carnis peccati per gloriam resurrectionis, se tangi prohibuit à muliere, quæ defectum fidei circa ipsum patiebatur, secundum illud Joan. XX. 17. *Non me tangere: nondum enim ascendi ad Patrem meum,* scilicet in corde tuo, ut Augustinus exponit (tract. cxxi. in Joan. cir. med.) Et ideo peccatores, qui defectum fidei formatæ patiuntur circa Christum, repelluntur à contactu huius sacramenti.

Ad secundum dicendum, quod non qualibet medicina competit secundum quemlibet statum infirmitatis: nam medicina quæ datur jam liberatis à febre ad confortationem, noceret, si daretur adhuc febricitantibus. Ita enim baptismus, & penitentia sunt quasi medicina purgativa; quæ dantur ad tollendam febrem peccati; hoc autem sacramentum est medicina confortativa, quæ non debet dari nisi liberatis à peccato.

Ad tertium dicendum, quod maxima bona intelligit Augustinus virtutes animæ, quibus nullus male utitur, quasi principis mali usus; utitur tamen eis aliquis male, quasi objectis mali usus, ut patet in his qui de virtutibus superbiunt. Ita & hoc sacramentum, quantum est ex se, non est principium mali usus, sed objectum. Unde Augustinus dicit (tract. lxxi. in Joan. cir. princ.) *Multi indigne accipiunt corpus Christi: per quod docemur quam cavendum sit male accipere bonum. Ecce enim per bonum factum est malum, dum male accipitur bonum; sicut, & contra Apostola per malum factum est bonum cum bene accipitur malum,* scilicet cum stimulum Sarana patienter portavit.

Ad quartum dicendum, quod per visum non accipitur ipsum corpus Christi, sed solum sacramentum ejus: quia scilicet non per Ooo tin-

se debent, Missa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo cui Abbas præceperit, presentibus fratribus, & sic, expleta Missa, omnes communicent in hęc verba. Corpus Christi sit mihi hodie ad probationem. Et infra (cap. xxvi.) Si Episcopo, aut Presbytero aliquod maleficium fuerit imputatum, pro singulari Missam celebrare debet, & communicare, & de singulis sibi imputatis innocentem se ostendere. Sed peccatores occultos non oportet manifestari: quia si frontem vercediæ abjecerint, libentius peccabunt, ut Augustinus dicit in Lib. de verbis Domini (serm. xvi.) Ergo peccatoribus occultis non est corpus Christi dandum, etiamsi petant.

Sed contra est quod super illud Psal. xxi. Manducaverunt, & adoraverunt omnes pingues terræ, dicit Augustinus (hab. in Glossa ord. & cap. LXvii. de consecrat. dist. 11.) „ Non prohibeat dispensator pingues terræ, idest peccatores, in mensa Domini manducare.

Respondeo dicendum, quod circa peccatores distinguendum est. Quidam enim sunt occulti, quidam vero manifesti, scilicet per evidentiam facti, sicut publici usurarii, aut publici raptores, vel etiam per aliquod iudicium ecclesiasticum, vel sæculare. Manifestis ergo peccatoribus non debet etiam petentibus sacra Communio dari. Unde Cyprianus scribit ad quemdam (ep. x. lib. I.) Pro dilectione tua consulendum me existimasti, quid mihi videatur de his tribus, & magis illo, qui apud vos constitutus adhuc in artis suæ dedecore perseverat, an talibus sacra Communio cum ceteris Christianis debeat dari. Puto nec majestati divine, nec evangelica disciplina congruere, ut pudat, & honor Ecclesie turpi, & infami contagione fœderetur.

Si vero non sunt manifesti peccatores, sed occulti, non potest eis petentibus sacra Communio denegari. Cum enim quilibet Christianus, ex hoc ipso quod est baptizatus, si sit admittus ad dominicam mensam, non potest ei jus suum tolli, nisi pro aliqua causa manifesta. Unde super illud I. Cor. v. Si is qui frater nominatur inter vos, &c. dicit Glossa Augustini (hom. ult. inter l. inter med. & fin.) „ Nos, à Communionem quemquam prohibere non possimus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo iudicio ecclesiastico, vel sæculari nominatum, atque convictum. Potest tamen sacerdos, qui est conscius criminis, occulte monere peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne ad mensam Domini accedant, antequam de peccatis poeniteant, & Ecclesie reconcilientur: nam post poenitentiam, & reconciliationem etiam publicis peccatoribus non est Communio deneganda, præcipue in articulo mortis. Unde in Concilio Carthaginiensi (III. can. xxxv.) legitur: Scenicit, atque his tribus ceterisque hujusmodi personis, vel apostatis conversis ad Deum reconciliatio non negetur.

Ad primum ergo dicendum, quod sancta prohibentur dari canibus, idest peccatoribus manifestis; sed occulta non possunt publice puniri, sed sunt divino iudicio relegendanda.

Ad secundum dicendum, quod licet pejus sit peccatori occulto peccare mortaliter, sumendo corpus Christi, quam infamari; tamen sacerdoti ministranti corpus Christi pejus est peccare mortaliter infamando peccatorem occultum, quam quod ille mortaliter peccet: quia nullus debet peccatum mortale committere, ut alium liberet à peccato. Unde Augustinus dicit in Lib. Qq. super Genesim (quæst. xl.ii.) Periculosissime admittitur hæc compensatio, ut nos faciamus aliquid mali, ne alius gravius malum faciat. Peccator tamen occultus potius deberet eligere infamari, quam indignè ad mensam Domini accedere. Hostia tamen non consecrata nullo modo debet dari loco consecrato: quia sacerdos hoc faciens, quantum in se est, facit idololatrare illos qui credunt esse hostiam consecratam, sive alios præsentem, sive etiam ipsum fumentem: quia, ut Augustinus dicit (in Psal. xcvi. i. cir. med.) non carnem Christi manducet, nisi prius adoret. Unde extra, de celebratione Missarum (cap. de homine) dicitur: Licet is qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter, si deingerat irreverenter ad illud; gravius tamen videtur offendere qui fraudulentè illud presumpserit simulare.

Ad tertium dicendum, quod decreta illa sunt abrogata per contraria documenta Romanorum Pontificum. Dicit enim Stephanus Papa (cit. ab Alex. III. in epist. xix. ad fin.) Ferri contentis, vel aque ferventis examinatione confessionem extorqueri à quolibet, sacri canonis non concedant: spontanea enim confessione, vel testium approbatione, publica delicta commissa sunt regimini nostro iudicare; occulta vero, & incognita illi sunt relinquenda qui solus novit corda filiorum hominum. Et idem habetur extra, de purgationibus (cap. Ex tuarum.) In omnibus enim talibus esse videtur Dei tentatio: unde sine peccato fieri non possunt. Et gravius videretur, si in hoc sacramento, quod est institutum ad remedium salutis, aliquis incurreret iudicium mortis. Unde nullo modo corpus Christi debet dari alicui suscepto de crimine, quasi ad examinationem.

ARTICULUS VII. 484

Utrum nocturna pollutio aliquem impediat à sumptione huius sacramenti.

2. 2. quæst. CLIV. art. 5. & V. dist. IX. art. 4. quæst. 2. & ver. quæst. xxviii.

AD septimum sic proceditur. Videtur quod nocturna pollutio non impediat aliquem à sumptione corporis Christi. Nullus enim impeditur à sumptione corporis Christi nisi propter peccatum. Sed nocturna pollutio accidit sine peccato: dicit enim Augustinus XII. super Gen. ad lit. (cap. xv. ante med.) Iosa phantasia, que fit in cogitatione sermocinantis, cum sit expressa fuerit in visione somniantis, ut inter illam, & veram conjunctionem corporum non discernatur; continuo innotet ea, & sequitur quod eum motum sequi solet; cum hoc tam sine peccato fiat, quam sine peccato à vigiliis dicitur: quod ut diceretur, procul dubio cogitatum est. Ergo nocturna pollutio non impedit hominem ab huius sacramenti sumptione.

2. Præterea, Gregorius dicit in epistola ad Augustinum Episcopum Anglorum (Lib. XII. Regist. epist. xxxi. ad interrogat. 10. vers. fin.) Si quis sua conjugis non cupiditate voluptatis captus, sed tantum procerandorum liberum gratia vitiorum, ille profecto, sive de ingressu Ecclesie, sive de sumendo corporis domini mysterio suo est iudicio relinquendus: quia prohiberi à nobis non debet accipere qui in igne postius nescit ardere. Ex quo patet quod carnalis pollutio etiam vigilantis, si fit sine peccato, non prohibet hominem à sumptione corporis Christi. Multo igitur minus prohibet nocturna pollutio dormientis.

3. Præterea. Nocturna pollutio videtur solam immunditiam corporalem habere. Sed alię immunditię corporales, quę secundum legem impediabant ab ingressu Sanctorum, in nova lege non impediunt à sumptione huius sacramenti; sicut de muliere pariente, vel menstruata, vel fluxum sanguinis patiente scribit B. Gregorius Augustino Anglorum Episcopo (loc. cit.) Ergo videtur quod neque etiam nocturna pollutio impedit hominem à sumptione huius sacramenti.

4. Præterea. Peccatum veniale non impedit hominem à sumptione huius sacramenti, sed nec etiam peccatum mortale post poenitentiam. Sed dato quod nocturna pollutio proveniret ex aliquo peccato precedenti, sive crapulę, sive turpium cogitationum, plerumque tale peccatum est veniale; & si aliquando sit mortale, potest contingere quod de mane pe-

niteat, & peccatum suum confiteatur. Ergo videtur quod non debeat impediri à sumptione huius sacramenti.

5. Præterea. Gravius peccatum est homicidii quam fornicationis. Sed si aliquis de nocte somniet se homicidium perpetrare, aut furtum, aut quodcumque aliud peccatum, non propter hoc impeditur à sumptione corporis Christi. Ergo videtur quod multo minus fornicatio somniata cum pollutione subsequente impediatur à sumptione huius sacramenti.

Sed contra est quod Levit. xv. 16. dicitur: Vir de quo egredietur semina cõtus, immundus erit usque ad vespertum. Sed immundus non patet aditus ad sacramenta. Ergo videtur quod propter pollutionem nocturnam aliquis impediatur à sumptione huius sacramenti, quod est maximum sacramentum.

Respondeo dicendum, quod circa pollutionem nocturnam duo possunt considerari: unum quidem, ratione cuius ex necessitate impedit hominem à sumptione huius sacramenti; aliud autem, ratione cuius non ex necessitate impedit hominem ab huiusmodi sacramenti perceptione, sed ex quadam congruentia.

Ex necessitate quidem impedit hominem ab huius sacramenti perceptione solum peccatum mortale. Et quoniam nocturna ipsa pollutio secundum se considerata peccatum mortale esse non potest; nihilominus tamen ratione sua causę quandoque habet peccatum mortale annexum. Et ideo consideranda est causa pollutionis nocturnę. Quandoque enim provenit à causa extrinseca spiritali, scilicet ex dæmonum illusionem, qui, sicut in prima parte habitum est (quæst. cxi. art. 3.) phantasmata commovere possunt, ex quorum apparitione pollutio interdum subsequitur. Quandoque vero provenit pollutio ex causa intrinseca spiritali, scilicet ex precedentibus cogitationibus. Aliquando autem ex causa intrinseca corporali, vel ex superfluitate cibi, vel potus, sive etiam ex superfluitate cibi, vel potus. Quilibet autem harum trium causarum potest & sine peccato, & cum peccato veniali, vel mortali existere. Et si quidem sit sine peccato, vel cum peccato veniali non ex necessitate impedit sumptionem huius sacramenti; ita scilicet quod homo sumendo sit reus corporis, & sanguinis Domini. Si vero sit cum peccato mortali, impedit ex necessitate.

Illius enim dæmonium quandoque provenit ex precedentibus intelligentia preparationis (a) ad devotionem; quę potest esse & mortale, & veniale peccatum: quandoque vero provenit ex sola nequitia dæmonum volentium impedire hominem à sumptione huius sacramenti.

Unde

(a) Ita mss. & editi passim. Al. ad devotionem, & orationem.

Unde legitur in collationibus Patrum (collat. xxii. cap. vi.) quod cum quidam frater pateretur pollutionem semper in festis in quibus erat communicandum, seniores comperito quod nulla causa ab ipso præcesserat, decreverunt quod propter hoc à Communione non cessaret; & ita cessavit illud dæmonum.

Similiter etiam præcedentes cogitationes lascivæ quandoque possunt esse omnino sine peccato; puta cum aliquis causa lætionis, vel disputationis cogitaret talibus cogitare: & si hoc sit sine concupiscentia, & delectatione, non erunt cogitationes immundæ, sed honestæ; ex quibus tamen pollutio sequi potest, sicut patet ex auctoritate Augustini supra inducta (in arg. 1.) Quandoque vero præcedentes cogitationes sunt ex concupiscentia, & delectatione: & si adit consensus, erit peccatum mortale; si autem desit, erit veniale.

Similiter etiam & causa corporalis quandoque est sine peccato; puta cum est ex infirmitate naturæ, unde quidam etiam in vigilando abque peccato fluxum feminis patiuntur; vel etiam si sit ex superfluitate naturæ: sicut enim contingit sanguinem fluere abique peccato, ita & semen, quod est superfluitas sanguinis, secundum Philosophum (Lib. I. de gener. animal. cap. xix. à princ.) Quandoque vero est cum peccato, puta cum provenit ex superfluitate cibi, vel potus: & hoc etiam potest esse peccatum veniale, vel mortale; licet frequentius peccatum mortale accidat circa turpes cogitationes, propter facilitatem consensus, quam circa sumptionem cibi, & potus. Unde & Gregorius (loc. sup. cit.) scribens Augustino Anglorum Episcopo dicit, cessandum esse à Communione, quando ex turpibus cogitationibus provenit, non autem quando provenit ex superfluitate cibi, vel potus, præsertim si necessitas adsit. Sic igitur ex causa pollutionis considerari potest, utrum nocturna pollutio impediatur ex necessitate sumptionem hujus sacramenti.

Ex quadam vero congruentia impedit quantum ad duo. Quorum unum semper accidit, scilicet quedam sorditas corporalis, cum qua, propter reverentiam sacramenti, non debet ad altare accedere: unde & volentes tangere aliquid sacrum, manus lavant: nisi forte talis immunditia sit perpetua, vel diuturna, sicut est lepra, vel fluxus sanguinis, vel aliquid hujusmodi. Aliud autem est evagatio mentis, quæ sequitur pollutionem nocturnam, præcipue quando cum turpi imaginatione contingit. Hoc tamen impedimentum, quod ex congruitate provenit, poni debet propter aliquam necessitatem; puta, ut Gregorius di-

cit (loc. cit. ad interrogat. xi.) cum fortasse aut seclus diei exigit, aut exhibere ministerium, pro eo quod sacerdos alius desit, ipsa necessitas compellit.

Ad primum ergo dicendum, quod ex necessitate quidem non impeditur homo à sumptione hujus sacramenti nisi propter peccatum mortale; sed ex quadam convenientia potest homo impediti propter alias causas, sicut dictum est (in corp.)

Ad secundum dicendum, quod coitus conjugalis, si sit sine peccato (puta si fiat causa prolis generandæ, vel causa reddendi debitum) non alia ratione impedit sumptionem hujus sacramenti, nisi sicut dictum est (in corp. art.) de pollutione nocturna quæ accidit sine peccato, scilicet propter immunditiam corporalem, & mentis distractionem: ratione cuius Hieronymus dicit super Matth. (hab. in serm. de esu agni, qui Hieron. adscribitur, sub fin. & cap. Sciatis, xxxiii. quæst. xv.) *Si panes propositionis ab his qui uxores tetigerant, comedi non poterant, quanto magis ille panis qui de celo descendit, non prestet ab his qui conjugaliibus paulo ante (a) bestere complexibus, violari, atque contingi? Non quod nuptias condemnemus, sed quod eo tempore, quo carnis agni manducatur sumus, vacare carnalibus operibus non debeamus.*

Sed quia hoc secundum congruitatem, & non secundum necessitatem est intelligendum; Gregorius dicit, quod talis est suo iudicio relinquendus. Si vero non amovet procreanda soboles, sed voluptas dominatur in opere, ut ibidem Gregorius subdit, tunc prohiberi debet ne accedat ad hoc sacramentum.

Ad tertium dicendum, quod, sicut Gregorius dicit in epistola supra dicta ad Augustinum Anglorum Episcopum (loc. cit. in arg. 2.) in veteri Testamento aliqui pollutum dicebantur figuratim: quod populus nove legis spirituatim intelligitur. Unde hujusmodi corporales immunditiæ, si sint perpetuæ, vel diuturnæ, non impediunt sumptionem hujus sacramenti factularis, sicut impediabant accessum ad sacramenta figurata; si vero cito transcant, sicut immunditia pollutionis nocturnæ, ex quadam congruentia impediunt sumptionem hujus sacramenti per illum diem quo hoc accidit. Unde & Deuter. xxiii. 10. dicitur: *Si fueris inter vos homo qui nocturno polluitur sit somnia, egredietur extra castra, & non revertetur, priusquam ad vesperam lauetur aqua.*

Ad quartum dicendum, quod licet per contritionem, & confessionem auferatur reatus culpæ, non tamen auferitur corporalis immunditia, & distractio mentis ex pollutione consecuta.

Ad quintum dicendum, quod somnium homici-

micidium non inducit corporalem immunditiam, nec etiam tantam distractionem mentis, sicut fornicatio somniata propter delectationis intentionem; si tamen somnium homicidium proveniat ex causa quæ est peccatum, præsertim mortale, impedit à sumptione hujus sacramenti ratione suæ causæ.

ARTICULUS VIII. 485

Utrum cibus, vel potus præsumptus impediatur sumptionem hujus sacramenti.

Infr. art. 9. corp. & 2. 2. quæst. CLXXIV. art. 6. ad 2. & IV. dist. VIII. quæst. 1. art.

4. quæst. 1. & 2. & I. Corinth.

XI. lect. 4.

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod cibus, vel potus præsumptus impediatur sumptionem hujus sacramenti. Hoc enim sacramentum est à Domino institutum in cena. Sed Dominus, postquam cenavit, hoc sacramentum discipulis suis tradidit, sicut patet Luc. xxii. & I. Corinth. xi. Ergo videtur quod etiam post alios cibos assumptos non debeamus sumere hoc sacramentum.

2. Præterea. I. Corinth. xi. 33. dicitur: *Cum convenitis ad manducandum, scilicet corpus Domini, invicem expellate: si quis autem esurit, domi manducet: & ita videtur quod postquam aliquis domi manducaverit, possit in Ecclesia corpus Christi manducare.*

3. Præterea. In Concilio Carthaginensi (III. can. xxix.) legitur, & habetur de consec. dist. 1. (cap. xl. x.) *Sacramenta altaris non nisi à juniis hominibus celebrantur, excepto uno die anniversario quo cena Domini celebratur. Ergo saltem illa dies aliquis potest corpus Christi post alios cibos sumere.*

4. Præterea. Sumptio aquæ, vel medicinæ, vel alterius cibi, vel potus in minima quantitate, vel reliquiarum cibi in ore manentium, neque jejuniis Ecclesiæ solvit, neque sobrietatem tollit, quæ exigitur ad hoc quod aliquis reverenter sumat hoc sacramentum. Ergo per prædicta non impeditur aliquis à sumptione hujus sacramenti.

5. Præterea. Quidam de nocte profunda comedunt, aut bibunt, & forte totam noctem insonnem ducentes, de mane percipiunt sacra mysteria nondum plene digesti. Minus autem impediretur sobrietas hominis, si in mane parum comederet, & postea circa nonum sumeret hoc sacramentum, cum etiam sit quandoque major distantia temporis. Ergo videtur quod talis cibi præsumptio non impediatur hominem ab hoc sacramento.

6. Præterea. Non minor reverentia debetur huic sacramento jam sumpto quam an-

te sumptionem. Sed sumpto sacramento, licet cibum, aut potum sumere. Ergo & ante sumptionem.

Sed contra est quod Augustinus dicit in Lib. responsum ad Januarium (epist. lxxv. al. cxviii. cap. vi. ante med.) *Placuit Spiritui Sancto ut in bonum tanti sacramenti prius in Christi corpus dominicum intraret quam ceteri cibi.*

Respondeo dicendum, quod aliquid impedit sumptionem hujus sacramenti duplitter. Uno modo secundum se, sicut peccatum mortale, quod habet repugnantiam ad significatum hujus sacramenti, ut supra dictum est (art. præc. & art. 4. huj. quæst.) Alio modo propter prohibitionem Ecclesiæ: & sic impeditur aliquis à sumptione hujus sacramenti post cibum, & potum assumptum, triplici ratione.

Primo quidem, sicut Augustinus dicit (loc. cit.) *in honorem hujus sacramenti, ut scilicet in os hominis intret nondum aliquo cibo, vel potu infectum. Secundo propter significationem, ut scilicet detur intelligi, quod Christus, qui est res hujus sacramenti, & caritas ejus, debet primo fundari in cordibus nostris, secundum illud Matth. vi. 33. *Quærite primum regnum Dei.* Tertio propter periculum vitium, & ebrietatis, quæ quandoque contingunt ex hoc quod homines inordinate cibis utuntur; sicut & Apostolus dicit I. Cor. xi. 21. *Alius quidem esurit, alius autem ebrius est.**

Ab hac tamen generali regula excipiuntur infirmi, qui statim communicandi sunt, etiam post cibum, si de eorum periculo dubitatur, ne sine Communione decedant: quia necessitas legem non habet. Unde dicitur de consecrat. dist. 11. (cap. xciii.) *Presbyter infirmum statim communique, ne sine Communione moriatur.*

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut Augustinus in eodem Lib. (loc. cit.) dicit, *neque quia post cibos Dominus dedit, præterea pransi, aut cenati fratres ad hoc sacramentum accipiendum convenire debent, aut mensis suis miscere; sicut faciebant, quos Apostolus arguit, & emendat. Namque Salvator, quo vehementius commendaret mysterium illius altitudinem, ultimum hoc voluit artibus insigere cordibus, & memoria discipulorum: & ideo non præcepit, quo deinceps ordine sumeretur, ut Apostolus, per quos Ecclesiæ dispositus erat, servaret hunc locum.*

Ad secundum dicendum, quod illud verbum in Glossa (interl.) sic exponitur: *Si quis esurit, & impatiens non vult expectare alios, manducet domi cibos suos, id est pane terreno, pascatur, nec post Eucharistiam sumat.*

Ad tertium dicendum, quod capitulum illud loquitur secundum consuetudinem aliquando apud aliquos observatam, ut in representatione

(a) Al. vacavere amplexibus.

rationem dominicæ cœnz illo die à non jejuniis corpus Christi sumeretur. Sed nunc hoc abrogatum est: nam, sicut Augustinus in Lib. prædico (loc. cit.) dicit, *per universum orbem mos iste servatur*, ut scilicet corpus Christi à jejuniis sumatur.

Ad quartum dicendum, quod, sicut in secunda parte habitum est (2. 2. quæst. cxxvii. art. 6. ad 2.) duplex est jejunium. Primum est jejunium naturæ, quod importat privationem cujuscumque præassumpti per modum cibi, vel potus: & tale jejunium requiritur ad hoc sacramentum propter prædicta (in corp. art.) Et ideo neque post assumptionem aquæ, vel alterius cibi, aut potus, vel etiam medicinæ, in quantumcumque parva quantitate, licet hoc sacramentum accipere. Nec refert, utrum aliquid hujusmodi nutriat, vel non nutriat, aut per se, aut cum aliis, dummodo sumatur per modum cibi, vel potus. Resiquæ tamen cibi remanentes in ore, si casualiter translutiantur, non impediunt sumptionem hujus sacramenti: quia non trahuntur per modum cibi, sed per modum salivæ: & eadem ratio est de reliquiis aquæ, vel vini, quibus os abluit, dummodo non trahantur in magna quantitate, sed permixtæ salivæ; quod vitari non potest. Aliud autem est jejunium Ecclesiæ, quod instituitur ad carnis macerationem: & tale jejunium per prædicta non impeditur: quia prædicta non multum nutriunt, sed magis ad alterandum sumuntur.

Ad quintum dicendum, quod cum dicitur, quod hoc sacramentum prius quam alii cibi debet in os Christiani intrare, non est intelligendum absolute respectu totius temporis; alioquin qui semel comeditet, vel bibisset, numquam posset postea hoc sacramentum accipere; sed est intelligendum quantum ad eundem diem: & licet principium diei secundum diversos diversimode sumatur, nam quidam à meridie, quidam ab occasu, quidam à media nocte, quidam ab ortu Solis diem incipiunt: Ecclesia tamen Romana diem à media nocte incipit. Et ideo si post mediam noctem aliquis sumserit aliquid per modum cibi, vel potus, non potest eadem die hoc sumere sacramentum; potest vero, si ante mediam noctem. Nec refert utrum post cibum, vel potum assumptum dormierit; aut etiam digestus sit, quantum ad rationem præcepti; refert autem quantum ad perturbationem mentis, quam patiuntur homines propter infomniam, vel indigestionem: ex quibus si mens multum perturbetur, homo redditur inepus ad sumptionem hujus sacramenti.

Ad sextum dicendum, quod maxima devotio requiritur in ipsa sumptione hujus sacramenti, quia tunc percipitur sacramenti effectus: quæ quidem devotio magis impeditur

per præcedentia quam per sequentia. Et ideo magis est institutum quod homines jejunent ante sumptionem hujus sacramenti, quam post. Debet tamen esse aliqua mora inter sumptionem hujus sacramenti, & reliquos cibos. Unde & in Missa oratio gratiarum actionis post Communionem dicitur, & communicantes etiam suas privatas orationes dicunt. Secundum tamen antiquos canones statutum fuit à Papa Clemente I. (epist. 11. à princ.) ut habetur de consecrat. dist. 11. (cap. xxxi.) *Si mane dominica portio editur, usque ad sextam jejunent ministri qui eam sumserunt; & si tertia, vel quarta hora acceperint, jejunent usque ad vesperum.* Antiquitus enim rariis Missarum solemnibus celebrantur, & cum majore preparatione. Nunc autem, quia oportet frequentius sacra mysteria celebrare, non potest de facili observari: & ideo per contrariam consuetudinem est abrogatum.

ARTICULUS IX. 486

Utrum non habentes usum rationis debeant suscipere hoc sacramentum.

IV. dist. 111. art. 5. quæst. 3. & 4. & dist. xxiii. quæst. 11. art. 2. quæst. 4. cor. & Joan. vi. lect. 7.

Ad nonum sic proceditur. Videtur quod non habentes usum rationis non debeant hoc sacramentum suscipere. Requiritur enim quod aliquis ad hoc sacramentum eum devotione, & præcedente sui examinatione accedat, secundum illud I. Corinth. xi. 28. *Probet seipsum homo, & sic de pana illo edat, & de calice bibat.* Sed hoc non potest esse in his qui carent usu rationis. Ergo non debet eis hoc sacramentum dari.

2. Præterea. Inter alios qui carent usu rationis, sunt etiam arreptitii, qui *energumini* dicuntur. Sed tales etiam ab inspectione hujus sacramenti arcentur, secundum Dionysium in Lib. eccles. Hierarch. (cap. 111. ante med.) Ergo carentibus usu rationis hoc sacramentum dari non debet.

3. Præterea. Inter alios carentes usu rationis maxime pueri videntur esse innocentes. Sed pueri hoc sacramentum non exhibetur. Ergo multo minus aliis carentibus usu rationis.

Sed contra est quod legitur in Concilio Araucano I. can. xlii. (& habetur in Decr. xxvi. quæst. vi. cap. *Qui recedunt: Amentibus, quæcumque pietatis sunt, conferenda sunt: & ita est eis conferendum hoc sacramentum, quod est sacramentum pietatis.*

Respondetur dicendum, quod aliqui dicuntur non habere usum rationis dupliciter. Uno modo quia habent debilem usum rationis,

scilicet

sicut dicitur non videns, qui male videt: & quia tales possunt aliquam devotionem hujus sacramenti concipere, non est eis hoc sacramentum denegandum.

Allo modo dicuntur aliqui non habere totaliter usum rationis. Aut igitur numquam habuerunt usum rationis, sed sic à nativitate permanserunt; & sic talibus non est hoc sacramentum exhibendum, quia in eis nullo modo præcessit hujus sacramenti devotio; aut non semper caruerunt usu rationis; & tunc, si prius, quando erant compotes suæ mentis, apparuit in eis devotio hujus sacramenti, debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi: nisi forte timeatur periculum vomitus, vel expuitionis. Unde in Concilio Carthaginensi (IV. can. lxxvi.) legitur, (& habetur in Decr. xxvi. quæst. vi. (cap. viii.)) *Is qui in infirmitate penitentiam petit, si casu dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obtulerit, vel in phrenesim conversus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat penitentiam; & si continuo creditur moriturus, reconciliatur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.*

Ad primum ergo dicendum, quod carentes usu rationis possunt devotionem ad sacramentum habere, quantum ad aliquos quidem præsentem, quantum ad alios autem præteritam.

Ad secundum dicendum, quod Dionysius loquitur ibi de engumenis nondum baptizatis, in quibus scilicet nondum est vis demonis extrinsecæ, quæ viget in eis per originale peccatum. Sed de baptizatis qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur, est eadem ratio, & de aliis amentibus. Unde Cassianus dicit (collat. vii. cap. xxx.) *Eis qui ab immundis vexantur spiritibus Communionem sacrosanctam à senioribus nostris numquam meminimus interdiciam.*

Ad tertium dicendum, quod eadem ratio est de pueris recenter natis, & de amentibus, qui numquam habuerunt usum rationis. Unde talibus non sunt sacra mysteria danda. Quamvis quidam Græci contrarium faciant, propter hoc quod Dionysius 11. cap. calest. Hierar. (circ. med.) dicit, baptizatis esse sacram Communionem dandam, non intelligentes, quod Dionysius ibi loquitur de baptismo adultorum. Nec tamen per hoc aliquid detrimentum vitæ patiuntur, propter hoc quod Dominus dicit Joan. vi. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis;* quia, sicut Augustinus scribit Bonifacio (vide sup. quæst. lxxiii. art. 3. ad 1.) tunc unusquisque *fidelium corporis, & sanguinis Domini percipere fit, scilicet spiritualiter, quando in baptismo membrum corporis Christi efficitur.* Sed

S. Th. Op. Tom. V.

quando jam pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere hujus sacramenti, tunc potest eis hoc sacramentum conferri.

ARTICULUS X. 487

Utrum licet quotidie hoc sacramentum suscipere.

IV. dist. xii. quæst. 111. art. 1. & I. Corinth. xi. lect. 7.

Ad decimum sic proceditur. Videtur quod non liceat quotidie hoc sacramentum suscipere. Sicut enim baptisimus representat dominicam passionem, ita & hoc sacramentum. Sed non licet pluries baptizari; sed semel tantum: quia *Christus semel tantum pro peccatis nostris mortuus est*, ut dicitur I. Petr. 11. 18. Ergo videtur quod non liceat hoc sacramentum quotidie suscipere.

2. Præterea. Veritas debet respondere figuræ. Sed agnus paschalis, qui fuit figura præcipua hujus sacramenti, ut supradictum est (quæst. lxxiii. art. 6.) non manducabatur nisi semel in anno: semel etiam in anno Ecclesia celebrat Christi passionem, cujus hoc sacramentum est memoriale. Ergo videtur quod non liceat quotidie sumere hoc sacramentum, sed solum semel in anno.

3. Præterea. Huic sacramento, in quo totus Christus continetur, maxima reverentia debetur. Ad reverentiam autem pertinet quod aliquis ab hoc sacramento abstineat: unde & laudatur Centurio, qui dixit Matth. viii. 8. *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum;* & Petrus, qui dixit Luca v. 8. *Exi à me, Domine, quia homo peccator ego sum.* Ergo non est laudabile quod homo quotidie hoc sacramentum suscipiat.

4. Præterea. Si esset laudabile frequenter hoc sacramentum accipere, quanto frequentius sumeretur, tanto esset laudabilius. Sed major esset frequentia, si homo pluries in die sumeret hoc sacramentum. Ergo esset laudabile quod homo pluries in die communicaret; quod tamen non habet Ecclesia consuetudo. Non ergo videtur esse laudabile quod aliquis, quotidie hoc sacramentum accipiat.

5. Præterea. Ecclesia intendit suis statuis fidelium utilitate providere. Sed ex statuto Ecclesiæ fideles tenentur solum semel communicare in anno: unde dicitur extra, de penitentia, & remis. (cap. xli.) *Omni utriusque sexus fidelis suscipiat reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistia sacramentum; nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit ab-*

Ppp

11-

simendum. Non ergo est laudabile quod quotidie hoc sacramentum fumatur.

Sed contra est quod Augustinus dicit in Lib. de verbis Domini (serm. xxviii. circ. med.) *Iste panis quotidianus est: accipe quotidie, ut quotidie tibi proficiat.*

Respondeo dicendum, quod circa usum hujus sacramenti duo possunt considerari. Unum quidem ex parte ipsius sacramenti, cuius virtus est hominibus salutaris: & ideo utile est quotidie ipsum fumere, ut homo quotidie ejus fructum percipiat. Unde Ambrosius dicit in Lib. IV. de sacramentis (cap. vi. à med.) *Si quoviscumque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, (a) deo semper accipere; qui semper pecco, deo semper habere medicinam.*

Alio modo potest considerari ex parte sumentis, in quo requiritur ut cum magna devotione, & reverentia ad hoc sacramentum accedat. Et ideo si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile est quod quotidie sumat. Unde Augustinus cum dixisset, *Accipe quotidie, ut quotidie tibi proficiat*, subiungit: *Sic vivas, ut quotidie merearis accipere.* Sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt, propter corporis indispositionem, vel animæ, non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc sacramentum accedere, se quotidiecumque se ad illud homo invenit paratum. Unde in Lib. de eccles. dogmatibus (cap. lxxii.) dicitur: *Quotidie Eucharistia communione accipere nec laudo, nec vitupero.*

Ad primum ergo dicendum, quod per sacramentum baptismi configuratur homo morti Christi, in se suscipiens ejus characterem. Et ideo sicut Christus semel mortuus est, ita solum semel debet homo baptizari. Sed per hoc sacramentum non recipit homo Christi characterem, sed ipsum Christum, cuius virtus manet in æternum. Unde Hebr. x. 14. dicitur: *Una oblatione consummavit in sempiternum sanctificator.* Et ideo quia quotidie homo indiget salutifera Christi virtute, quotidie potest laudabiliter hoc sacramentum suscipere. Et quia præcipue baptismus est spiritualis regeneratio, ideo sicut homo semel carnaliter nascitur, ita debet semel spiritualiter renasci per baptismum, ut Augustinus dicit super illud Joan. 111. *Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? (tract. xi. in Joan. aliquant. ante med.)* Sed hoc sacramentum est cibus spiritualis: unde sicut cibus corporalis quotidie fumitur; ita & hoc sacramentum quotidie

(a) Ita communiter. Nicolaus ex Ambrosio sic debet semper accipere, ut semper mihi peccata dimittatur; qui semper pecco, &c. (b) Ita veteres edidi cum mss. In edit. Parisi, desit enim. Nicolaus: Hodie est enim tibi quicumque dies, quo tibi Christus resurgit.

fumere laudabile est. Unde Dominus Lucae xi. 3. docet petere: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* In cuius expositione Augustinus dicit in Lib. de verbis Domini (loc. sup. cit.) *Si quotidie accipis (scilicet hoc sacramentum,) quotidie tibi est hodie, tibi quotidie Christus resurgit (h) hodie enim est, quando Christus resurgit.*

Ad secundum dicendum, quod agnus paschalis præcipue fuit figura hujus sacramenti quantum ad passionem Christi, quæ representatur per hoc sacramentum: & ideo semel tantum in anno sumebatur, quia Christus semel mortuus est. Et propter hoc etiam Ecclesia celebrat semel in anno memoriam passionis Christi. Sed in hoc sacramento traditur nobis memoriale passionis Christi per modum cibi, qui quotidie fumitur: & ideo quantum ad hoc significatur per manna, quod quotidie dabatur populo in deserto.

Ad tertium dicendum, quod reverentia hujus sacramenti habet timorem amoris conjunctum: unde timor reverentiæ ad Deum dicitur timor filialis, ut in secunda parte dictum est (1. 2. quæst. lxxvii. art. 4. ad 2. & 2. 2. quæst. xix.) ex amore enim provocatur desiderium fumendi, ex timore autem confurgit humilitas reverendi. Et ideo utrumque pertinet ad reverentiam hujus sacramenti, & quod quotidie fumatur, & quod aliquando abstineatur. Unde Augustinus dicit (epist. lxxv. al. cxviii. cap. 111.) *Si dixeris quispiam, non quotidie accipendam Eucharistiam, alius contra, faciat unusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum: neque enim litigaverunt inter se Zachæus, & ille Centurio, cum alter eorum gaudens suscepit Dominum, alter dixit: Non sum dignus ut intres sub tectum meum: ambo Salvatorem honorificantes, quævis non uno modo.* Amor tamen, & spes, ad quæ semper Scriptura nos provocat, præteruntur timori. Unde & cum Petrus dixisset: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum*, respondit Jesus: *Noli timere.*

Ad quartum dicendum, quod quia Dominus dicit (Lucae xi.) *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, non est pluries in die communicandum, ut saltem per hoc quod aliquis semel in die communicat, represententur unitas passionis Christi.

Ad quintum dicendum, quod secundum diversum statum Ecclesie diversa circa hoc statuta emanaverunt. Nam in primitiva Ecclesia, quando magna vigebar devotio fidei christianæ, statutum fuit ut quotidie fideles

communicarent: unde Anacletus Papa (epist. 1. in med. & hab. cap. x. de consecrat. dist. 11.) dicit: *Peracta consecratione, omnes communicent qui voluerint ecclesiasticis carere liminibus: se enim & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia.* Postmodum vero, diminuto fidei fervore, Fabianus Papa (decreto vii. & hab. cap. xvi. de consecrat. dist. 11.) indulgit ut si non frequentius, saltem ter in anno omnes communicent, scilicet in Pascha, Pentecoste, & Natali Domini. Soter, etiam Papa (decreto iv.) in cena Domini dicit esse communicandum, ut habetur in Decret. de consecrat. dist. 11. (cap. xviii.) Postmodum propter iniquitatis abundantiam, refrigerante caritate multorum, statuit Innocentius III. (in Concil. Lateran. IV. cap. xxii.) ut saltem semel in anno, scilicet in Pascha, fideles communicent. Consultit tamen in Lib. de ecclesiasticis dogmatibus (cap. lxxii.) omnibus diebus dominicis esse communicandum.

ARTICULUS XI. 488

Utrum liceat omnino à Communionem cessare.

IV. dist. xii. quæst. 111. art. 2.

AD undecimum sic proceditur. Videtur quod licet cessare omnino à Communionem. Laudatur enim Centurio de hoc quod dicit Matth. vii. 8. *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum: cui comparatur ille qui reputat à Communionem sibi esse abstinentium, ut dictum est (art. præc. ad 3.)* Cum ergo nunquam legatur Christum in ejus domo venisse, videtur quod liceat alicui toto tempore vitæ suæ à Communionem abstinere. 2. Præterea, Cullibet licet abstinere ab his quæ non sunt de necessitate salutis. Sed hoc Sacramentum non est de necessitate salutis, ut supra dictum est (quæst. lxxxi. art. 3.) Ergo licet à sumptionem hujus sacramenti omnino cessare.

3. Præterea Peccatores non tenentur communicare: unde Fabianus Papa (loc. cit. art. præc. ad 5.) cum dixisset, *Ter in anno omnes communicent*, adjunxit: *Nisi forte quis majoribus criminibus impediatur.* Si ergo illi qui non sunt in peccato, tenentur communicare, videtur quod melioris conditionis sint peccatores quam iusti: quod est inconveniens. Ergo videtur quod etiam iustis liceat à Communionem cessare.

Sed contra est quod Dominus dicit Joan. vi. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 1. huj. quæst.) duplex est

S. Th. Op. Tom. V.

modus percipiendi hoc sacramentum, scilicet spiritualis, & sacramentalis. Manifestum est autem quod omnes tenentur saltem spiritualiter manducare: quia hoc est Christo incorporati, ut supra dictum est (quæst. lxxxi. art. 3. ad 1.) Spiritualis autem manducatio includit votum, seu desiderium percipiendi hoc sacramentum, ut supra dictum est (ibid.) Et ideo sine voto percipiendi hoc sacramentum non potest homini esse salus.

Frustra autem esset votum, nisi impleretur quando opportunitas adesset. Et ideo manifestum est quod homo tenetur hoc sacramentum fumere, non solum ex statuto Ecclesie, sed ex mandato Domini dicentis Lucae xxi. 19. *Hoc facite in meam commemorationem.* Ex statuto autem Ecclesie sunt determinata tempora exequendi Christi præceptum.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut Gregorius dicit in Pastoralis (parte 1. cap. vi.) *illa est vera humilitas, cum ad respondendum quod utiliter precipitur, pertinax non est.* Et ideo non potest esse laudabilis humilitas, si contra præceptum Christi, & Ecclesie aliquis omnino à Communionem abstineat. Neque enim Centurioni præceptum fuit ut Christum in sua domo reciperet.

Ad secundum dicendum, quod hoc sacramentum dicitur non esse necessitatis, sicut baptismus, quantum ad pueros, quibus potest esse salus sine hoc sacramento, non autem sine sacramento baptismi; quantum vero ad adultos, utrumque est necessitatis.

Ad tertium dicendum, quod peccatores magnum detrimentum patiuntur ex hoc quod repelluntur à perceptionem hujus sacramenti: unde per hoc non sunt melioris conditionis: & licet in peccatis permanentes non excusentur propter hoc à transgressionem præcepti; penitentes tamen, qui, ut Innocentius dicit (loc. cit. art. præc. ad 5.) secundum consilium sacerdotis abstinent, excusantur.

ARTICULUS XII. 489

Utrum liceat fumere corpus Christi sine sanguine.

Inf. quæst. lxxxii. art. 4. & IV. dist. xii. quæst. 111. art. 1. quæst. 2.

AD duodecimum sic proceditur. Videtur quod non liceat fumere corpus Christi sine sanguine. Dicit enim Gelasius Papa, & habetur de consecrat. dist. 11. (cap. xii.) *Comperimus quod quidam, sumpta tantummodo corporis sacri portione, à calice sacri cruris abstinent; qui proculdubio, quoniam nesciunt qua superpositionem docentur adstringi, aut integra sacramenta*

ppp a ppr

percipiant, aut ab integris accantur. Non ergo licet sumere corpus Christi sine ejus sanguine.

2. Præterea. Ad perfectionem hujus sacramenti concurrunt, & manducatio corporis, & potatio sanguinis, ut supra habitum est (quæst. LXXXIV. art. 1. & quæst. LXXXV. art. 2. ad 1.) Si ergo sumatur corpus sine sanguine, erit sacramentum imperfectum; quod ad sacrilegium pertinere videtur: unde ibidem Gelasius subdit: *quia divisio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio provenire non potest.*

3. Præterea. Hoc sacramentum celebratur in memoriam dominicæ passionis, ut supra dictum est (loc. cit.) & sumitur pro animæ salute. Sed passio Christi magis exprimitur in sanguine quam in corpore: sanguis etiam pro salute animæ offertur, ut supra habitum est (ibid.) Potius ergo esset abstinendum à sumptione corporis quam à sumptione sanguinis. Ergo accedentes ad hoc sacramentum non debent sumere corpus Christi sine ejus sanguine.

Sed contra est multarum Ecclesiarum usus in quibus populo communicanti datur corpus Christi sumentium, non autem sanguis.

Respondendo dicendum, quod circa usum hujus sacramenti duo possunt considerari, unum ex parte ipsius sacramenti, aliud ex parte sumentium. Ex parte quidem ipsius sacramenti convenit quod utrumque sumatur, scilicet & corpus, & sanguis, quia in utroque consistit perfectio sacramenti. Et ideo quia ad sacerdotem pertinet hoc sacramentum consecrare, & perficere, nullo modo debet corpus Christi sumere sine sanguine.

Et ex parte autem sumentium requiritur summa reverentia, & cautela, ne aliquid accidat quod vergat ad injuriam tanti mysterii. Quod præcipue possit accidere in sanguinis sumptione, qui quidem si incaute sumeretur, de facili possit effundi. Et quia crevit multitudo populû christianorum, in qua continentur senes, & juvenes, & parvuli; quorum quidam non sunt tantæ discretions, ut cautelam debitam circa usum hujus sacramenti adhibeant; ideo provide in quibusdam Ecclesiis observatur ut populo sanguis sumentium non detur, sed solum à sacerdote sumatur.

Ad primum ergo dicendum, quod Gelasius loquitur quantum ad sacerdotes; qui sicut totum consecrant sacramentum, ita etiam toti communicare debent. Ut enim legitur in Concilio Toletano (XII. can. v.) *quale erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans participare esse dignoscitur.*

Ad secundum dicendum, quod perfectio hujus sacramenti non est in usu fidelium, sed in consecratione materie. Et ideo nihil derogat perfectioni hujus sacramenti, si popu-

lus sumat corpus sine sanguine, dummodo sacerdos consecrans sumat utrumque.

Ad tertium dicendum, quod representatio dominicæ passionis agitur in ipsa consecratione hujus sacramenti, in qua non debet corpus sine sanguine consecrari. Potest autem à populo corpus sine sanguine sumi; nec exinde sequitur aliquid detrimentum: quia sacerdos in persona omnium sanguinem offert, & sumit; & sub utraque specie totus Christus continetur, ut supra habitum est (quæst. LXXXV. art. 2.)

QUÆSTIO LXXXI.

De modo quo Christus usus est hoc sacramento,

in quatuor articulis diviso.

DEinde considerandum est de usu hujus sacramenti, quo Christus usus est in prima sui institutione: & circa hoc quaeruntur quatuor.

Primo, utrum Christus sumpserit suum corpus, & sanguinem.

Secundo, utrum Judæ dederit.

Tertio, quale corpus sumpserit, aut dederit, utrum scilicet passibile, vel impassibile.

Quarto, quomodo se habuisset Christus sub hoc sacramento, si fuisset in triduo mortis conservatum, aut consecratum.

ARTICULUS I. 490

Utrum Christus sumpserit suum corpus, & sanguinem.

Inf. quæst. LXXXIV. art. 7. ad 4. & IV. dist. xi. quæst. 111. art. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur quod Christus non sumpserit corpus suum, & sanguinem. Non enim de factis Christi, & dictis asserti debet quod auctoritate sacrae Scripturae non traditur. Sed in Evangeliiis non habetur quod Christus corpus suum manducaverit, aut sanguinem suum biberit. Non ergo est hoc asserendum.

2. Præterea. Nihil potest esse in seipso nisi forte ratione partium, prout scilicet una pars ejus est in alia, ut habetur IV. Physicor. (text. 34.) Sed illud quod manducatur, & bibitur, est in manducante, & bibente. Cum igitur totus Christus sit sub utraque specie sacramenti, videtur impossibile fuisse quod ipse sumpserit hoc sacramentum.

3. Præterea. Cum sit sumptio hujus sacramenti, scilicet spiritualis, & sacramentalis. Sed spiritualis non competebar Christo, quia nihil à sacramento accepit; & per conse-

sequens nec sacramentalis, quæ sine spirituali est imperfecta, ut supra habitum est (quæst. præc. art. 1.) Ergo Christus nullo modo hoc sacramentum sumpsit.

Sed contra est quod Hieronymus dicit ad Hedibiam (quæst. 111. à med.) *Dominus Jesus Christus ipse convivia, & conviviâ, ipse comedens, & qui comeditur.*

Respondendo dicendum, quod quidam dixerunt, quod Christus in cœna corpus, & sanguinem suum discipulis suis tradidit, non tamen ipse sumpsit.

Sed hoc non videtur convenienter dici: quia Christus ea quæ ab aliis observata instituit, ipse primitus observavit. Unde & ipse prius baptizari voluit quam aliis baptismum imponeret, secundum illud Act. 1. *Cœpit Jesus facere, & docere.* Unde & primo ipse corpus suum, & sanguinem sumpsit, & postea discipulis sumentium tradidit. Et hoc est quod Ruth 111. super illud, *Comque comidisset, & bibisset, &c.* dicit Glossa (ordin.) quod „Christus comedit, & bibit in cœna, cum corpore, & sanguinis sui sacramentum discipulis tradidit. Unde quia pueri communiter, caverunt carni, & sanguini, & ipse participavit eisdem.“

Ad primum ergo dicendum, quod in Evangeliiis legitur, quod Christus accepit panem, & calicem: non est autem intelligendum quod accepit solum in manibus, ut quidam dicunt; sed eo modo accepit quo aliis accipiendum tradidit: unde cum discipulis dixerit: *Accipite, & comedite, & iterum: Accipite, & bibite*, intelligendum est quod ipse accipiens comederit, & biberit. Unde & quidam metricè dixerunt:

*Rex sedet in cœna turba cinctus dorsena:
Se tenet in manibus, se cibis ipse cibis.*

Ad secundum dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. LXXXV. art. 5.) Christus secundum quod est sub hoc sacramento, comparatur ad locum non secundum proprias dimensiones, sed secundum dimensiones specierum sacramentalium; ita quod in quocumque loco ubi sunt illæ species, est ipse Christus: & quia species illæ potuerunt esse in manibus, & in ore Christi, ipse totus Christus potuit esse in suis manibus, & in suo ore. Non autem hoc potuisset esse, secundum quod comparatur ad locum per proprias dimensiones.

Ad tertium dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. LXXXV. art. 1. ad 2.) effectus hujus sacramenti est non solum augmentum habitualis gratiæ, sed etiam quædam

actualis delectatio spiritualis delectationis. Quamvis autem Christo gratia non fuerit augmentata ex susceptione hujus sacramenti; habuit tamen quandam spirituale delectationem in nova institutione hujus sacramenti. Unde ipse dicebat Luc. XXII. 15. *Desidero desideravi hoc Pascha manducare vobiscum*: quod Eusebius exponit de novo mysterio novi Testamenti, quod tradebat discipulis. (Hab. in Cath. S. Th.) Et ideo spiritualiter manducavit, & similiter sacramentaliter, in quantum corpus suum sub sacramento sumpsit, quod sacramentum sui corporis intellexit, & disposuit: aliter tamen quam ceteri sacramentaliter, & spiritualiter sumant: (a) qui augmentum gratiæ suscipiunt, & sacramentalibus signis indigent ad veritatis perceptionem.

ARTICULUS II. 491

Utrum Christus dederit Judæ corpus suum.

IV. dist. XI. quæst. 111. art. 2. quæst. 1. & 2. & Joan. XIII. lect. 3. fin. & lect. 4. fin.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod Christus Judæ non dederit corpus suum. Ut enim legitur Matth. XXV. 29. postquam dedit Dominus corpus suum, & sanguinem discipulis, dixit eis: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.* Ex quo videtur quod illi quibus corpus suum, & sanguinem dederat, cum eo essent iterum bibituri. Sed Judas postea cum ipso non bibit. Ergo non accepit cum aliis discipulis corpus Christi, & sanguinem.

2. Præterea. Dominus implevit quod præcepit, secundum illud Act. 1. 1. *Cœpit Jesus facere, & docere.* Sed ipse præcepit Matth. VII. 6. *Nolite sanctam dare canibus.* Cum ergo ipse cognosceret Judam esse peccatorem, videtur quod ei corpus suum, & sanguinem non dederit.

3. Præterea. Christus specialiter legitur Judæ panem intinctum porrexisse Joan. XIII. Si ergo corpus suum ei dedit, videtur quod sub buccella ei dederit: præcipue cum legatur ibidem, quod post buccellam intinxit in eum Satanaz: ubi Augustinus dicit: (tract. LXI. in Joan. à princ.) „Hinc nos docemur, quam sit cavendum male accipere bonum. Si enim corruptus qui non digne dicat, id est non discernit corpus Domini

(a) Ita cum mss. Camer. & Alcan. Theologi. Edit. Rom. qui augmentum gratiæ suscipiunt sub sacramentalibus signis, quibus indigent, &c. Nos tram lectionem retinuit Nicolajus, & edit. Pat. xv. mutato tantum qui in quia. A. quia qui augmentum gratiæ suscipiunt, etiam sacramentalibus signis indigent, &c.